

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

попередження і розслідування злочинів, а також надання допомоги та послуг громадянам.

Отже, можна зробити висновок, що дисциплінарна відповідальність працівників поліції охоплює визначення підстав для притягнення до відповідальності, порядок проведення дисциплінарного провадження та умови накладення дисциплінарних стягнень. Подальший аналіз міжнародного досвіду правового регулювання дисциплінарної відповідальності поліцейських та впровадження найкращих практик сприятиме вдосконаленню національного законодавства в цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

2. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 р. № 2337. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1987 р. № 8073. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n1082>

4. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 р. № 34/169. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282.

5. Про Європейський кодекс поліцейської етики : Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи, ухвалена Комітетом Міністрів 19 вересня 2001 р. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>.

Ключові слова: поліцейський, правовий статус, дисциплінарна відповідальність, дисциплінарний проступок, адміністративна відповідальність.

Keywords: police officer, legal status, disciplinary liability, disciplinary offense, administrative liability.

Стрельников Андрій Вікторович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Питання антикорупційної суб'єктності має важливе значення для правозастосування. Зважаючи на важливість інституту запобігання корупції, істотний

вплив норм законодавства у цій галузі на права та свободи функціонерів та квазіфункціонерів публічного сектору, законодавство щодо запобігання корупції має бути зрозумілим та передбачуваним.

В первинній редакції Закону України «Про запобігання корупції» [1] (далі – Закону) спостерігалася певна невизначеність законодавця щодо статусу патронатних службовців, зокрема, ця категорія суб'єктів підпадала під дію антикорупційних обмежень, хоча у загальному переліку суб'єктів (ст. 3), на яких поширюється дія Закону, їх виокремлено не було. Це пов'язується із тим, що відповідно до положень Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723-XII [2] патронатні службовці органів державної влади вважалися державними службовцями, а тому були віднесені до суб'єктів пп. «в» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону.

Ситуація змінилася із прийняттям Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII [3], який набув чинності 01 травня 2016 року. Із прийняттями оновленого законодавства у сфері державної служби було перекладено розуміння державної служби. Згідно з п. 18 ч. 3 ст. 3 Закону України «Про державну службу» працівників патронатної служби було виключено з числа тих осіб, на яких поширюється дія цього закону [3]. Зважаючи на приписи Закону, а також на оновлене законодавство у сфері державної служби, з травня 2016 року щодо патронатних службовців припинили дію будь-які антикорупційні обмеження, в тому числі заходи фінансового контролю. Разом з тим, частково, оскільки дія приписів Закону поширювалася на деяких патронатних службовців, які підпадали під дію інших підпунктів та пунктів ч. 1 ст. 3 Закону (як приклад, керівники патронатних служб державних органів, будучи посадовими особами державного органу, підпадають під дію пп. «б» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону). Вказане свідчить про асистемність та недосконалість антикорупційного законодавства, адже фактично дія антикорупційних обмежень поширювалася на частину патронатних службовців, що носить ознаки дискримінації та вибіркового підходу, який зосереджено не на характері функцій, що виконуються, а на належності чи неналежності до певної категорії посад (в контексті наведеного прикладу – керівної посади).

Варто акцентувати увагу на тому, що коло осіб, на яких поширюється дія Закону, було розширено із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» [4]. У оновленій редакції серед осіб, на яких поширюється дія Закону, було виокремлено, таких, як: «керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступник, а також особи, які займають посади патронатної служби, визначені Законом України «Про державну службу», крім осіб, які виконують свої обов'язки на громадських засадах, помічники суддів» [1] (пп. «ї» п. 1 ч. 1 ст. Закону). Разом з тим, окреслена норма також є дискримінаційною, а Закон в частині окреслення суб'єктного складу недосконалим. Приміром, правові статуси та функціональні обов'язки помічни-

ків суддів та помічників суддів Конституційного Суду України є доволі схожими, при цьому, антикорупційні обмеження поширюються лише на помічників суддів. Окрім цього, варто сказати, що норми Закону поширювалися не на всіх патронатних службовців, адже поза межами дії Закону залишилися патронатні службовці, які «виконують свої обов'язки на громадських засадах». Щодо зазначеного, заслуговує на увагу думка О. П. Хамходера, що «у сфері протидії корупції першочергового значення для ідентифікації суб'єктності відіграє критерій наявності/відсутності службових повноважень, становища чи можливостей, які потенційно можуть бути використані особою задля отримання неправомірної вигоди посадової девіації». Якщо такий публічний ресурс властивий «патронатникам», то платність/безоплатність їх служби – сторонній і байдужий для цілей галузевого законодавства факт» [5, с. 154].

Наступними редакціями Закону лише скорочувалося коло осіб, на яких поширюється дія Закону, та які є патронатними службовцями. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції» від 04 березня 2020 року № 524-IX [6], пп. «ї» п. 1 ч. 1 ст. Закону було викладено в новій редакції, відповідно до якої серед інших особами, на яких поширюється дія Закону, було визначено «керівника Офісу Президента України, його Першого заступника та заступників, радників, помічників, уповноважених, прес-секретаря Президента України, помічників суддів» [1]. Вбачається, що зазначеними змінами було усунуто суттєвий недолік щодо залишення поза межами дії Закону патронатних службовців, які «виконують свої обов'язки на громадських засадах», однак, проблема вибірковості посад патронатної служби, на яких поширюється дія Закону, залишилася. Очевидним є акцентування уваги законодавцем не на функціональному аспекті ідентифікації суб'єктності (наявності чи відсутності повноважень чи пов'язаних із ними можливостей), а на посадовому, тобто зайняття посади патронатної служби в конкретному державному органі.

Надалі зміни було внесено Законом України «Про розвідку» від 17 вересня 2020 року № 912-IX [7], відповідно до яких пп. «ї» п. 1 ч. 1 ст. Закону було викладено в новій редакції, відповідно до якої до складу осіб, на яких поширюється дія Закону, були включені «керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступники, уповноважені, прес-секретар Президента України» [1]. Зазначена редакція є чинною, та охоплює лише патронатних службовців Офісу Президента України.

Загалом, така редакція Закону породжує думки, що певні корупційні ризики шляхом застосування службових повноважень, службового становища та пов'язаних з ними можливостей можуть виникати лише у патронатних службовців Офісу Президента України. Проте, варто підкреслити, що віднесення патронатних службовців до складу функціонерів публічного сектору, виходячи із змісту та обсягу виконуваної роботи в органах публічної влади, є доречним та необхідним. Патронатні службовці, характеризуючись спеціальною процедурою

призначення на посаду та особливими службовими відносинами щодо сприяння у виконанні публічно-владних управлінських функцій свого «патрона», очевидно, володіють певним обсягом службових повноважень та пов'язаних із ними можливостей, а тому потребують контролю застосування таких повноважень з боку держави.

У підсумку слід зазначити, що чинна редакція Закону в частині виокремлення суб'єктів, на яких поширюється його дія, є недосконалою, та свідчать про відсутність єдиного підходу до ідентифікації суб'єктів. Більше того, здійснений аналіз окремих аспектів антикорупційної суб'єктності патронатних службовців, дозволяє стверджувати, що антикорупційне законодавство є суперечливим та не відповідає вимозі передбачуваності та послідовності.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Дата оновлення 19.12.2024. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 01.04.2025 р.).
2. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 3723-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12#Text> (втратив чинність).
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Дата оновлення: 01.01.2025. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 01.04.2025 р.).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції: Закон України від 02.10.2019 № 140-IX. Дата оновлення 04.03.2020. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/140-20#Text> (дата звернення: 01.04.2025 р.).
5. Хамходера О. П. Безсистемність антикорупційної суб'єктності патронатних службовців: «громадські засади» та інші квазііновачії. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. Вип. 77. С. 152–162.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції»: Закон України від 04.03.2020 № 524-IX. Дата оновлення 26.01.2022. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/524-20#Text> (дата звернення: 01.04.2025 р.).
7. Про розвідку: Закон України від 17.09.2020 № 912-IX. Дата оновлення 10.10.2024. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> (дата звернення: 01.04.2025 р.).

Ключові слова: антикорупційна суб'єктність, патронатні службовці, запобігання корупції, антикорупційна політика, публічна служба.

Keywords: anti-corruption subjectivity, patronage employees, corruption prevention, anti-corruption policy, public service.